Foran os ligger forslaget til nyt principprogram for Venstre, "Mennesket frem for systemet". Dette forslag er et resultat af to års indsats fra flere tusinde af Venstres medlemmer. Enkeltpersoner, studiekredse, vælgerforninger og debatgrupper har i glere omgange modtaget materiale og sendt kommetarer tilbage til en arbejdsgruppe, som jeg har været formand for. Ud af denne dialog er der vokset et forslag til et nyt, liberalt principprogram.

Jeg vil gerne benytte denne anledning til at takke de tusinde af medlemmer og tillidsfolk, som har medvirket i denne proces. Sådan arbejder vi i Venstre. For os er folkestyre mere end arbejde i kommunalbestyrelser, amtsråd, folketinget og EU-parlament. Vi finder, at det giver folkestyret saft og kraft, når så mange mennesker er med til at bygge et principprogram op og dermed udstikke sigtelinierne for Venstres politiske indsats i de kommende år.

Det nye princippram skal afløse det gamle principprogram, som blev vedtaget på 100 års jubilæumslandsmødet i 1970. Det gamle principprogram hed, "Frem mod år 2000". Nu nærmer vi os år 2000. Derfor er det naturligt her ved 125 års jubilæet at vedtage et nyt principprogram, som kan række ind i det næste årtusinde.

Forslaget til nyt principprogram ligger i forlægelse af det grundlæggende liberale principper, som Venstre har bygget sin indsats på gennem 125 år. Mange partier har måtte revidere deres synspunkter under indtryk af Murens fald. Flere og flere har erkendt det liberale demokratis og markedsøkonomiens overlegenhed med hensyn til at sikre frihed, menneskerrettigheder, velstand, velfærd, miljø, fred og sikkerhed. Udviklingen har givet Venstre ret på alle væsentlige områder. Vore grundlæggende værdier står fast.

Socialdemokratiet har travlt med at luge ordet socialisme ud af deres partiprogram. Venstre kan med stolthed stå ved ordet liberalisme.

Men selvfølgelig har 25 års udvikling ændret mange forudsætninger og stillet os over for nye udfordringer. Formålet med det nye
principprogram er at afvise liberale løsninger på en ny tids spørgsmål og opgaver. Tag blot Europapolitikken som eksempel. Efter jerntæppets fald har vi pludselig fået nye, store muligheder for at realisere de liberale drømme om et stærkere og større europæisk fællesskab. Men samtidig er vi stillet over for en helt ny sikkerhedspolitisk udfordring. Derfor indeholder det nye principprogram et meget omfattende og meget offensivt afsnit om udenrigs- og sikkerhedspolitik.

"Mennesket trem for systemet" hedder det nye principprogram. Med denne titel vil Venstre understege, at arbejdet for et bedre samfund tager sit udgangspunkt i det enkelte menneske. Vi er født ind i et familiemæssigt og nationalt fællesskab, men det er summen af de enkelte menneskers initiativ og foretagsomhed, som skaber udviklingen i et samfund.

Derfor hedder den første sætningen i principprogrammet:

"Mennesket trives bedst i frihed under ansvar". I denne ene sætning sammenfatter vi kerne i liberalismen. Mennesket har ret til at leve sit liv i frihed. Og den enkeltes frihed gælder netop så langt, at den ikke må krænke noget andet menneskes tilsvarende frihed.

Men friheden er uløseligt forbundet med et ansvar. Et ansvar for vort eget liv og et medansvar for det andet menneske og det fællesskab, som vi er en del af.

I det nye principprogram forklarer vi mere grundigt, end Venstre plejer, hvad der egentlig ligger i begrebet "frihed under ansvar".

Frihed er ikke blot fri markedsøkonomi, et frit erhvervsliv, et frit arbejdsmarked og et frit boligmarked, som vi så ofte taler om. Liberalisme er netop karateriseret ved, at den ikke tager sit udgangspunkt i hverken penge, statsmagt eller nogen anden institution. Liberalisme tager sit udgangspunkt i det enkelte menneske.

Der skal være orden i økonomien. Men vi må aldrig glemme, at liberalisme først og fremmest er et menneskesyn. Et menneskesyn, der har som udgangspunkt, at det enkelte menneske har nogle umistelige frihedsrettigheder, som vi bør stå vagt om.

Det nye principprogram taler derfor meget om frihedsrettigheder og menneskerettigheder. Der skal gælde en ubrydelig respekt for den personlige frihed, privatlivets ukrænkelighed, den private ejendomsret, ytringsfrihedem. trosfriheden, foreningsfriheden, forsamlingsfriheden og erhvervsfriheden.

Og det er helt grundlæggende for et liberalt parti, at frihedsrettighederne skal gælde lige for alle uanset politisk, religiøs, etnisk eller seksuel baggrund.

Der skal gælde en ubrydelig respekt for det enkelte menneskes selvstændighed. Derfor skal der straffes med fasthed og konsekvens for overgreb mod andre menneskers liv, helbred og ejendom.

Vi skal styrke det enkelte menneskes retsssikkerhed i forhold til lovgivningsmagten og den offtentlige administration.

Vi skal begrænse central registrering og overvågningen af enkeltpersoner mest

muligt.
Til frihedsrettighederne hører også at sikre den enkelte borgers selvstændigehed og frihed til at foretage de personlige etiske valg. Vi må etablere en beskyttelsezone rundt om det enkelte menneske, så vi kan styre videnskabens næste ubegrænsede muligheder for at eksperimentere med naturens grundlæggende livsprincipper. Ny teknologi må ikke misbruges til at ændre menneskets arveegenskaber. Mennesket må ikke blive reduceret til et stykke modellervoks, som kan formes til hvad som helst.
Frihedsrettighederne har også en international dimension. De gælder for ethvert menneske alene i kraft af at være menneske. De kan ikke sættes ud af kraft hverken ved diktatoriske dekreter eller demokratiske afstemninger. Ret går forud for magt.
Friheds- og menneskerettigheder kan aldrig blive noget lands interne anliggende. Derfor skal vi fordømme krænkelser af menneskerettigheder i ethvert land. Og derfor bør Danmark være aktiv med i internationale operationer for at stoppe aggressorer og krigsmagere. Det internationale samfund har en forpligtelse til at stå vagt om frihedsrettighederne - også når det kræver våbenmagt for at stoppe tyrannerne i tide.
Frihed under ansvar. Hvad ligger der i ordet ansvar? Det er der også gjort en del ud af at forklare i principprogrammet.
Ansvaret har to dimensioner. Vi har et ansvar for vort eget liv. Og vi har et medansvar for vore medmennesker.
Vi har ret og pligt til at tage ansvar for vort eget liv.
Det liberale menneskesyn bygger på, at hvert menneske har ret til ansvar for sit eget liv. Hvis mennesket berøves det personlige ansvar, bliver det umyndiggjort, magtesløst og ansvarsløst.
Den enkelte har også pligt til at tage et ansvar for sit eget liv. Forudsætningen for et godt samfund er, at hver enkelt føler et personligt ansvar for at yde en indsats og bidrage til fællesskabet. Hvis ingen vil yde til fællesskabet, så bliver der ikke skabt værdier at fordele til dem, der har behov - der bliver intet at være fælles om.
Men den enkeltes ansvar rækker ud over ansvaret for sit eget liv. Vi har et medansvar for de mennesker i vort samfund, som ikke kan klare sig selv.
Vi skal sørge for, at vore ældre medborgere har ordentlige forhold i alderdommen. De handicappede skal have en chance for en så normal tilværelse som mulig på arbejdsmarkedet og andre steder. De psykisk syge burde behandles noget bedre, end de bliver i dag. Kronisk syge og andre uden eller med nedsat arbejdsevne skal

være sikret ordentlige levevilkår. Mennesker, der er kommet ud i et stof- eller alkoholmisbrug, skal have mulighed for hjælp.
Det er en naturlig del af dette medansvar, at vi indretter et samfund med adgang til en læge- og sygehusbehandling, hvor det ikke er pengepungens størrelse, som afgør kvaliteten af behandlingen. Vore børn og unge skal have adgang til at få en uddannelse - igen uden, at det er pengepungens størrelse, som afgør uddannelsens længde og kvalitet. Og det er fornuftigt, at vi forsikrer os økonomisk og socialt i alderdommen, ved sygdom og arbejdsløshed.
Vore modstandere prøver konstant at tegne det billede, at Venstre er et parti uden social forståelse. Jeg vil gerne ramme en tyk pæl gennem den myte. Det er et falsk fjendebillede. Der er intet modsætningsforhold mellem at være liberal og at have en social ansvarsfølelse. Tværtimod, så ligger det i udtrykket "frihed under ansvar", at vi hver især har et medansvar for de mennesker, der ikke kan klare sig selv og det fællesskab, som vi er end del af.
At være liberal er også at påtage sig et socialt ansvar.
Men vi er nødt til at lave en reform af velfærdssystemet i Danmark. Ellers bryder det sammen - akkurat som det allerede er sket i Sverige.
Der findes en uomgængelig naturlov, som ingen kan se væk fra: Velfærd kan kun komme eet sted fra: Den private produktion. Jo større privat produktion, desto mere er der at fordele af. Jo mindre privat produktion, desto mindre er der at fordele af.
Men i Danmark har vi gjort den private sektor mindre og mindre samtidig med, at velfærdsstaten har vokset sit større og større.
Tallene taler deres eget tydelige sprog. I løbet af de sidste tyve år er antallet af danskere i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst tredoblet fra knap 400.000 til ca. 1,2 mili. I den samme periode er antallet af beskæftigede i den private sektor faldet fra ca. 1,9 til ca. 1,7 millioner.
Med andre ord: Hvor der for tyve år siden var næsten fem til at skabe produktionsværdi for hver een på overførsel, så er der nu kun halvanden i privat beskæftigelse for hver een på overførsel!
Det siger sig selv, at denne udvikling ikke kan fortsætte. På eet eller andet tidspunkt bliver forsørgerbyrden så tung, at samfundet gradvis mister trækkraft.
Eet af de helt vigtige punkter bliver at stille krav om en arbejdsindsats til gengæld for udbetaling af offentlige overførsler. F.eks. bør unge mennesker slet ikke i berøring

med bistandssystemet. De skal have arbejde i stedet for bistand og førtidspension. Vi har gjort en hel generation af unge bistandsmodtagere en bjørnetjeneste ved at udbetale dem passive overførsler uden krav om, at de skulle gøre en indsats til gengæld. Prisen er, at de er kommet længere og længere på afstand af arbejdslivet. De har fået sværere og sværere ved at finde en plads på det normale arbejdsmarked. At udbetale bistand uden at stille krav til den enkelte er at vise ligegladhed. At stille krav er derimod at vise respekt for det enkelte menneske.

Flere skal have arbejde. Færre skal på overførselsindkomst. OG det skal altid kunne betale sig at arbejde. Den enkelte må tage mere ansvar for sit liv.

Der ligger i alle mennesker en trang til at ville tage ansvar for sin egen situation. Og der ligger i alle mennesker - selv de svageste - nogle kræfter, som vi bør aktivere, så hjælpeløshed bliver afløst af selvhjulpenhed. Det ville give alle mennesker et mere værdigt liv.

Fremgang og velfærd i et samfund forudsætter, at det kan betale sig at arbejde, at spare op, at investere, at sætte nyt i gang, at løbe en risiko. Derfor skal samfundet være sådan indrettet, at vi over alt stimulerer privat initiativ og selvstændighed.